

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕДИЧНА ОСВІТА ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ: ВИКЛИКИ ТА ІНТЕГРАЦІЯ В МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Матеріали навчально-наукової
конференції з міжнародною участю

30 березня 2023 року

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

МЕДИЧНА ОСВІТА ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ: ВИКЛИКИ ТА ІНТЕГРАЦІЯ В МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

*Матеріали навчально-наукової конференції
з міжнародною участю 30 березня 2023 року*

ПОЛТАВА – 2023

УДК 378.001.1

Друкується за рішенням
вченої ради ПДМУ
від 15 червня 2022 р., протокол № 10

Конференція внесена до до Переліку проведення наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки в системі Міністерства освіти і науки України на 2023 рік.

Редакційна колегія:

- Ждан В.** – ректор, головний редактор;
- Дворник В.** – перший проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи, заступник головного редактора;
- Аветіков Д.** – проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи, заступник головного редактора;
- Старченко І.** – начальник навчального відділу;
- Лещенко Т.** – зав. кафедри українознавства та гуманітарної підготовки, відповідальний редактор;
- Нетудихата О.** – методист вищої категорії навчально-методичного відділу забезпечення якості освіти;
- Левадна В.** – методист першої категорії навчально-методичного відділу забезпечення якості освіти, відповідальний секретар.

науковців. Тож формування фахового дискурсу засобами української мови в здобувачів освіти ОПП Біологія вкрай необхідне для становлення фахівця. Важливу роль у виконанні цього завдання відіграє формування мовної компетентності як невід'ємного складника професійної діяльності біолога. Продуктивне поєднання методів, прийомів і технологій мовної роботи сприяє кращому засвоєнню термінології та програмує на подальше практичне застосування здобутих знань, умінь і навичок у професійній діяльності.

Список використаної літератури

1. Вивчення української мови іноземними здобувачами вищої медичної освіти: педагогічні умови, виклики і перспективи / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко, О. М. Шевченко, М. М. Жовнір // Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні: європейський контекст і вітчизняні практики : матеріали міжнар. наук.-практ. семінару (Харків 28–29 жовтня 2021 р.) / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. – Харків, 2021. – С. 66-71.
2. Лещенко Т. О. Використання інфографіки для підвищення ефективності та результативності навчання української мови / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко // Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2022 р. – Полтава, 2022. – С. 164-166.
3. Лещенко Т. О. Дидактичний потенціал мультимодальних текстів у контексті вивчення української мови в медичному ЗВО / Т. О. Лещенко, М. Жовнір, В. Юфименко // Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 25 травня 2022 р.). – Полтава : ПДАУ. – С. 234-238.
4. Лещенко Т. Інноваційні технології викладання української мови за професійним спрямуванням у ВДНЗ України "Українська медична стоматологічна академія" (м.Полтава) / Т. Лещенко, Т. Шарбенко, В. Юфименко // Сучасна українська нація: мова, історія, культура : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 16 берез. 2016 р. – Львів : Львів. нац. мед. ун-т імені Данила Галицького, 2016. – С. 102-105.
5. Лещенко Т. О. Контроль опанування студентами навичок редагування медичних наукових текстів як засіб формування професійних компетенцій / Т.О. Лещенко, В. Г. Юфименко // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 березня 2018 р. – Полтава, 2018. – С. 142-144.
6. Лещенко Т. О. Навчальний текст як мультимодальний лінгвовізуальний феномен: цілісність, зв'язність, інформативність / Т. О. Лещенко, М. М. Жовнір, В. Г. Юфименко // Інноваційна педагогіка. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Вип. 47, т. 1. – С. 185-190.
7. Лещенко Т. О. Профілізація навчального процесу з "Української мови за професійним спрямуванням" зі студентами стоматологічного факультету - детермінанта формування інноваційного освітнього середовища / Т. О. Лещенко, Т. В. Шарбенко, В. Г. Юфименко // Актуальні питання якості медичної освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю : у 2-х т. – Тернопіль : ТДМУ "Укрмедкнига", 2016. – Т. 2. – С. 132-133.
8. Лещенко Т. О. Профільна адаптація самостійної роботи студентів як технологія навчання предмета "Українська мова за професійним спрямуванням" / Т. О. Лещенко, Т. В. Шарбенко, В. Г. Юфименко // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 23 березня 2017 р. – Полтава, 2017. – С. 83-85.
9. Лещенко Т. О. Профільна інтеграція навчальної діяльності клінічних ординаторів стоматологів-ортопедів у процесі вивчення предмета "Українська мова за професійним спрямуванням" / Т. О. Лещенко, Т. В. Шарбенко, В. Г. Юфименко // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2016 р. – Полтава, 2016. – С. 121-124.
10. Лещенко Т. О. Українська мова в медицині : навч. посіб. для самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів МОЗ України / Т. О. Лещенко, Т. В. Шарбенко, В. Г. Юфименко. – Полтава, 2017. – 332 с.
11. Лещенко Т. О. Українська мова як інструмент професійної адаптації студентів-іноземних громадян в Україні / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко // Актуальні питання медичної (фармацевтичної) освіти іноземних громадян: проблеми та перспективи : збірник статей навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 листопада 2018 р. – Полтава, 2018. – С. 54-56.
12. Юфименко В. Г. Медична блогідидактика та медіаосвітні технології як новітні чинники розвитку професійної компетентності фахівця / В. Г. Юфименко // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 19 березня 2020 р.). – Полтава, 2020. – С. 269-272.
13. Юфименко В. Г. Мовні аспекти правильного ведення наукової дискусії на медичних конференціях, семінарах, симпозіумах / В. Г. Юфименко // Медична наука - 2010 : матеріали Всеукр. наук. - практ. конф. – Полтава, 2010. – С. 148.

РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК МЕТОД ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА НАПРЯМОМ «СТОМАТОЛОГІЯ»

Янко Н.В., Каськова Л.Ф., Хміль О.В., Ващенко І.Ю., Андріянова О.Ю.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто рольові ігри як метод інтерактивного навчання майбутніх стоматологів. Детально проаналізовано сценарій рольової гри «стоматолог-пацієнт», запропоновано рекомендації щодо організації рольових ігор.

Ключові слова: здобувачі освіти, рольові ігри, інтерактивні методи навчання, компетенції, симуляція.

Role playing as a method of interactive learning is considered in the article. Scenario of role playing «dentist-patient» was analyzed in details and recommendations about role playing organization were offered.

Keywords: education applicants, role playing, interactive learning methods, competences, simulation.

Незважаючи на труднощі, які долає медична освіта в Україні в період воєнного стану, викладачі продовжують удосконалюватись і шукати нові форми, що спонукають здобувачів освіти засвоювати теоретичні знання і практичні навички.

Останнім часом підвищився інтерес до інтерактивних методів навчання, що зумовлено необхідністю урізноманітнювати практичні заняття і сприяти формуванню професійних компетенцій у здобувачів освіти. Інтерактивне навчання, по суті, є взаємодією викладача і здобувачів освіти, при якому здобувач стає не об'єктом, що пасивно сприймає теоретичний матеріал, а суб'єктом навчання, тобто його активним учасником. Крім підвищення мотивації до навчання, інтерактивні методи вчать здобувачів освіти працювати в колективі. З цієї метою запропоновано

метод «case study» [1], рольові ігри [2-4], мозкові атаки [4], робота в парах [5], які можна поєднувати з традиційними методами навчання.

Нашу увагу привернув такий метод інтерактивного навчання як рольові ігри, спрямований на більш глибоке засвоєння теоретичних знань і практичних навичок, підвищення компетенцій лікаря в установленні діагнозу й наданні медичної допомоги. Рольова гра сприяє підвищенню інтересу до досліджуваного предмета, розвитку творчого потенціалу й отриманню нового досвіду. Здобувач освіти потрапляє в ситуацію, яка імітує реальність прийому стоматологічного пацієнта, він самостійно робить вибір, отже, відчуває відповідальність за прийняті рішення.

Рольова гра вимагає попередньої роботи викладача над сценарієм, розподілом ролей, визначенням теми гри [3]. На підготовчому етапі рольової гри «стоматолог – пацієнт» здобувачів освіти ознайомлюють із метою гри, правилами, завданнями, розподіляють ролі. Якщо ділова гра присвячена одній чи групі стоматологічних хвороб, студенти на момент проведення мають знати її симптоми, методи діагностики, вибір методу лікування й методику його проведення.

Процес гри типу «пацієнт-лікар» може залучати кількох здобувачів освіти. Викладач називає першому здобувачу освіти - «пацієнту» його діагноз, який невідомий іншим студентам. Цей здобувач формулює скарги й моделює характерні симптоми хвороби. У разі, якщо пацієнт – дитина, потрібно враховувати її віковий розвиток, що впливає на формулювання скарг і відповіді. Інший здобувач освіти – реєстратор запитує і записує в амбулаторну картку паспортні дані пацієнта (у дітей – також дані одного з батьків). Здобувач освіти, який грає роль одного з батьків дитини, відповідає на запитання лікаря щодо скарг, анамнезу життя і хвороби дитини й підписує інформовану згоду на діагностику й лікування. Здобувач освіти – «асистент лікаря» прохає пацієнта (батьків дитини) заповнити інформовану згоду і допомагає «лікаря» під час огляду. Здобувач освіти - «лікар» за допомогою опитування уточнює скарги, анамнез хвороби й життя, проводить стоматологічний огляд із використанням основних методів дослідження, за необхідності призначає додаткові дослідження, установлює діагноз, об'єднує його й обирає метод лікування, а також заповнює амбулаторну картку стоматологічного пацієнта. Отже, головна роль відведена здобувачу освіти, який виконує роль лікаря. Інформацію про дані додаткових досліджень готує викладач. Інший здобувач освіти - «завідувач відділення» аналізує й оцінює роботу лікаря.

Якщо розглянути рольову гру в контексті профілактики стоматологічних хвороб, то роль «лікаря» замінюється «зубним гігієністом», який проводить опитування пацієнта та батьків дитини, збирає анамнез хвороби й життя, проводить стоматологічний огляд із використанням основних методів дослідження, визначає активність карієсу, ступінь запальних процесів пародонту, наявність ортодонтичної патології й необхідність стоматологічного лікування; призначає методи профілактики стоматологічних хвороб, навчає гігієни порожнини рота, виконує заходи лікарської екзогенної профілактики і призначає заходи ендогенної профілактики в пацієнта, а також заповнює його амбулаторну картку.

Самойленко і співавт. [3] запропонували для ділової гри з пародонтології поділити студентську групу на бригаду спеціалістів із терапевтичної, ортопедичної, хірургічної стоматології та ортодонтії. Ми вважаємо, що такі бригади можуть створювати протягом 10 семестру навчання, коли здобувачі освіти можуть краще аналізувати уявні й реальні клінічні ситуації після виробничої практики з дитячої стоматології.

Викладач не є безпосереднім учасником гри, тільки на завершальному етапі він разом зі студентами обговорює позитивні й негативні моменти гри, оцінює результати й рівень знань, умінь і навичок учасників гри. Тобто викладач стимулює здобувачів освіти не тільки готуватися до заняття, а й перейти до аналізу власної ролі в ігровій ситуації, визначення рівня своїх результатів і причин успіхів або невдач. Самостійні дії здобувачів освіти під час ігрової імітації можуть трансформуватися в знання лише тоді, коли студент почне аналізувати свої дії та їхній вплив на результат діагностики й лікування.

У США й Великобританії використовується стандартизована симуляція, коли викладачі готують волонтерів у ролі пацієнтів, що дозволяє студенту-стоматологу відпрацювати навички комунікації й обстеження [6], також симульованих пацієнтів можна отримати на екзаменах із медичної спеціальності.

Слід зазначити, що інколи студенти можуть сприймати рольові ігри гірше, ніж інші методи навчання, можливо, через необізнаність чи небажання готуватися до цієї форми навчання [7]. Звісно, їм набагато простіше дискутувати в групі чи дивитися відеопрезентації, ніж брати участь у рольовій грі. У дослідженні Tantawi et al. [8] важливість рольових ігор оцінювалась вище викладачами, ніж студентами-стоматологами, але ці студенти визнали покращання своїх навичок активного прослуховування й опитування, а також своїх мотивації, емпатії та професіоналізму після впровадження цього методу. Отже, викладач мусить зацікавити, мотивувати, довести переваги рольових ігор над пасивним сприйняттям інформації. Підкреслимо, що перед впровадженням рольових ігор здобувачі освіти мають безпосередньо побачити процеси діагностики й лікування, які проводить їхній викладач, або продивитися ряд відео, де записано взаємодію лікаря і пацієнта [9].

Таким чином, під час впровадження рольових ігор у практику потрібно дотримуватися таких рекомендацій:

1) поглиблення мотивації навчання – зрозуміло, що така форма вимагає від студента активної праці, підготовки, активного мислення, а в студента, який не бажає працювати й навчатися, цей метод викликати лише роздратування;

2) послідовність введення рольових ігор – уміння спілкуватися не приходять одночасно, воно формується поступово в процесі навчання;

3) рольові ігри не призначені для оволодіння базовими теоретичними знаннями – таку форму слід використовувати в комплексі з іншими методами формування знань і активною самостійною роботою студентів над засвоєнням знань;

4) уміння не можуть бути вироблені одночасно – використання рольових ігор має складати певну систему зі зростанням складності.

Список використаної літератури

1. Оксисюк Ю.В., Атаманчук О.В., Рожко М.М. Досвід імітаційних методів викладання дитячої терапевтичної стоматології. Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. 2019. Т. 19, №2. С. 202-206.

2. Гевкалюк Н.О. Компетентнісний підхід у професійній підготовці лікарів-стоматологів дитячих. Медична освіта. 2018. №1. С.16-18.
3. Самойленко А.В., Горшкова А.Є., Кареліна Ю.В. Ділова гра як засіб педагогічного впливу на студента-стоматолога при вивченні клінічної пародонтології. Сучасна стоматологія. 2019. №1. С.98-99.
4. Попело Ю. В. Поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання при викладанні розділу «Вроджені вади розвитку обличчя» на кафедрі дитячої хірургічної стоматології. Проблеми безперервної медичної освіти та науки. 2021. Т. 41, № 1. С. 34-37.
5. Бублій Т.О., Петрушанко Т.А., Дубовая Л.І. Упровадження інноваційних освітніх технологій навчання та викладання на кафедрі терапевтичної стоматології УМСА. Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. 2019. Т. 19, №4. С. 110-113.
6. McKenzie C.T., Tilashalski K.R., Peterson D.T., Lee White M. Effectiveness of Standardized Patient Simulations in Teaching Clinical Communication Skills to Dental Students. Journal of Dental Education. 2017. Vol. 81. P. 1179-1186.
7. Каськова Л.Ф., Янко Н.В., Ващенко І.Ю., Новікова С.С., Андріянова О.Ю. Ставлення майбутніх стоматологів до застосування різних методів викладання дитячої терапевтичної стоматології. Український стоматологічний альманах. 2022. №3. С. 63-67.
8. El Tantawi M.M., Abdelaziz H., AbdelRaheem A.S., Mahrous A.A. Using peer-assisted learning and role-playing to teach generic skills to dental students: the health care simulation model. Journal of Dental Education. 2014. Vol. 78, No 1. P. 85-97.
9. Khalifah A.M., Celenza A. Teaching and Assessment of Dentist-Patient Communication Skills: A Systematic Review to Identify Best-Evidence Methods. Journal of Dental Education. 2019. Vol. 83. P. 16-31.

ФТИЗИАТРІЯ ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ ОСВІТИ І РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ

Ярешко А.Г., Куліш М.В., Костріков А.В.

Полтавський державний медичний університет

Нові стандарти медичної освіти спрямовані на покращення підготовки спеціалістів, здатних самостійно виконувати професійні обов'язки, але реформування дисциплін і підготовки лікарів створює низку викликів, які не сприяють покращенню навчального процесу.

Ключові слова: фтизіатрія, стандарти освіти, реформування служби.

New standards of medical education are aimed at improving the training of specialists who are able to independently perform professional duties, but reforming the disciplines and training of physicians present a number of challenges that do not contribute to the improvement of the educational process.

Keywords: phthiology, education standards, service reform.

У 1999 році підписання Болонської декларації та встановлення єдиної Європейської кредитно-трансферної накопичувальної системи (ЄКТС) дало можливість за кількістю годин або кредитів, витрачених на вивчення дисципліни, оцінити навчальні програми з дисципліни й визначити обсяг теоретичного і практичного навантаження на студента. Уніфікованість таких програм створює єдиний освітній простір і забезпечує єдину процедуру оцінки рівня навчального процесу, можливість порівняти кваліфікаційний рівень міжуніверситетської підготовки здобувачів вищої освіти в закладах вищої освіти (ЗВО) і спрощує визнання й зарахування результатів навчання в інших профільних навчальних закладах. Так було створено єдиний Європейський простір вищої освіти, що дозволило прийняти на континенті, у тому числі в Україні, присвоєння випускникам медичних ЗВО ступеня магістра, диплом якого після нетривалої навчальної адаптації в європейських країнах може бути визнаний і за кордоном. Очевидно, що ступенева оцінка підготовки фахівця на всіх етапах освоєння програмного обсягу дисциплін вимагає не тільки потужних зусиль здобувачів вищої освіти, а й відповідно високого рівня теоретичних компетентностей і досконалого володіння практичними навичками, які здатні забезпечити майбутньому фахівцю самостійне вирішення будь-яких клінічних питань діагностики, лікування і профілактики.

Фтизіатрія, як клінічна дисципліна, у нашій країні завжди мала пропедевтичний і госпітальний етапи підготовки майбутнього лікаря. Це було виправдано тим, що захворюваність на туберкульоз в Україні мала характер епідемії (перевищувала епідемічний поріг, який складає 50 випадків на 100 тисяч населення). Незважаючи на епідемічний характер захворюваності на туберкульоз в Україні, МОЗ поступово почало реформування фтизіатричної служби, унаслідок чого лікування хворих було переорієнтовано на сімейних лікарів у амбулаторних умовах, а ліжковий фонд закладів протитуберкульозної служби було зменшено на 70-80%. Відповідно було скорочено і кадровий склад фтизіатрів. Але захворюваність на туберкульоз в Україні продовжувала зберігати характер епідемії. І раптом у 2020 році більшість протитуберкульозних закладів України надали показники захворюваності на туберкульоз на 30-40% нижчі порівняно з попередніми роками, унаслідок чого сумарний показник по Україні знизився до 42,8 на 100 тисяч населення, що дозволяло говорити про ліквідацію епідемії туберкульозу й оцінити отримані показники як значний успіх реформування фтизіатричної служби. За цей час було ліквідовано диспансеризацію і диспансерні групи ризику захворюваності на туберкульоз і поширення хвороби, які були базою профілактики й раннього виявлення туберкульозу серед населення. Сімейні лікарі, на яких було перекладено функції фтизіатрів, не знають ні туберкульозу, ні технологій виявлення хворих, ні лікування і профілактичної роботи [6]. У результаті захворюваність на туберкульоз у області за 6 місяців цього року подвоїлась і схоже, що за цим показником ми знову можемо вийти на рівень епідемії.

Нині, коли ми ведемо розмову про інтеграцію підготовки кадрів у Європейський навчальний простір, спостерігаємо ту ж саму картину, що і з реформуванням фтизіатричної служби [3; 5]. Фах «фтизіатр», по суті, ліквідовано, а значить, і підготовка спеціалістів із фтизіатрії призупинена. За новими програмними настановами години, передбачені на вивчення туберкульозу, передано непрофільним кафедрам, чим закладається незнання

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОМОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В МЕДИЧНОМУ ЗВО <i>Юфименко В.Г., Лещенко Т.О., Курило В.О.</i>	292
ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «БІОЛОГІЯ» <i>Юфименко В.Г., Курило В.О.</i>	294
РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК МЕТОД ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА НАПРЯМОМ «СТОМАТОЛОГІЯ» <i>Янко Н.В., Каськова Л.Ф., Хміль О.В., Ващенко І.Ю., Андріянова О.Ю.</i>	296
ФТИЗИАТРІЯ ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ ОСВІТИ І РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ <i>Ярешко А.Г., Куліш М.В., Костріков А.В.</i>	298
ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН СТУДЕНТІВ ПРИ СИМУЛЯЦІЙНОМУ НАВЧАННІ <i>Ярковий В.В., Кіндій Д.Д., Оджубейська О.Д., Давидова О.В., Малюченко М.М.</i>	300
ЗМІНИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ <i>Ярмола Т.І., Катеренчук І.П., М'якінькова Л.О.</i>	301